

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	30 TACHWEDD 2017
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 17 TACHWEDD 2017
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

---

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 16 Medi 2017 hyd at 17 Tachwedd 2017.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 17 Tachwedd 2017:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	15
Archwiliadau Grant	1

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 17 Tachwedd 2017, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Gwaredu Gwastraff Cyfrinachol – Defnydd o Sachau Coch a Llarpwyr	Corfforaethol	-	C	Atodiad 1
Gweinyddu Costau Teithio Hunanwasanaeth	Corfforaethol	-	B	Atodiad 2
Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol – Cofnod o Arian Preswylwyr	Corfforaethol	-	B	Atodiad 3
Grant Gwisg Ysgol	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 4
Grant Amddifadedd Disgyblion	Addysg	Adnoddau	A	Atodiad 5
Grant Gwella Addysg	Addysg	Adnoddau	A	Atodiad 6
Iechyd a Diogelwch – Ysgol Bro Lleu	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 7
Iechyd a Diogelwch – Ysgol Pentreuchaf	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 8
Iechyd a Diogelwch – Ysgol Abercaseg	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 9
Iechyd a Diogelwch – Ysgol Dyffryn Ardudwy	Addysg	Adnoddau	C	Atodiad 10
Iechyd a Diogelwch – Ysgol O M Edwards	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 11
Iechyd a Diogelwch – Ysgol Llanystumdwy	Addysg	Adnoddau	B	Atodiad 12
Storiol - Ymweliad Dirybudd	Economi a Chymuned	Archifau, Amgueddfeydd a Chelfyddydau	B	Atodiad 13

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Pwll Nofio Bro Ffestiniog	Economi a Chymuned	Hamdden	B	Atodiad 14
Casglu Gwastraff Gardd	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Rheoli Gwastraff a Strydoedd	B	Atodiad 15

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.

Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.

Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.3 Archwiliad Grant Cefnogi Pobl (Rhan2)

2.3.1 Derbyniodd Cyngor Gwynedd dros £5 miliwn o grant gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2016- 17 fel rhan o gynllun Cefnogi Pobl. Mae'r cynllun yn comisiynu ac ariannu dros 25 o ddarparwyr i gynnig cymorth i unigolion bregus i gadw eu tenantiaeth ac osgoi digartrefedd, gyda'r nod o alluogi'r unigolion i fyw yn annibynnol drwy ddarparu gwasanaethau cefnogol yn gysylltiedig â thai. Mae dwy elfen yn berthnasol ag archwilio'r grant sef cwblhau tystysgrif archwilio ar ganlyniadau Ebrill 2016 hyd Rhagfyr 2016 erbyn 31 Mai 2017 ac yna tystysgrif archwilio ar wariant 2016-17 i'w gwblhau erbyn 30 Medi 2017. Cwblhawyd archwiliad ar y canlyniadau yn unol â'r amodau ac erbyn hyn mae'r mae'r gwaith ar rhan 2 wedi ei gwblhau a'r dystysgrif archwilio ar wariant hefyd wedi ei gyflwyno o fewn yr amserlen.

3. GWAITH DILYNIANT

3.1 Mae trefniadau newydd wedi eu sefydlu ar gyfer archwiliadau dilyniant. Yn 2016/17, fe ddaethpwyd i gytundeb ar 205 o gamau gweithredu i'w cyflawni erbyn 31 Mawrth 2018. Erbyn hyn, yn hytrach na chynnal dilyniant at adroddiadau barn "C" yn unig, bydd pob cam a gytunwyd yn derbyn sylw trwy ofyn i'r uned/gwasanaeth /sefydliad anfon tystiolaeth i brofi gweithrediad. Ar 17 Tachwedd 2017, roedd gweithrediad derbyniol ar **46.34%** o'r camau cytunedig, h.y. 95 allan o 205. Hyd yma, dim ond ar gyfer 112 o weithrediadau cytunedig y gofynnwyd am ddiweddariad ac mae gweithrediad derbyniol ar 95 ohonynt, sef canran o **84.8%**.

4. GWAITH AR Y GWEILL

4.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 18 Tachwedd 2017.

- System Integredig Dysgu a Datblygu (*Corfforaethol*)
- Derbyn Tystlythyrau, Profion Hunaniaeth a Thystiolaeth o Gymwysterau (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu – Ymwybyddiaeth Gweithwyr Maes o'r Polisi (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Rheoli Gwybodaeth – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Y Fenter Twyll Genedlaethol (*Corfforaethol*)
- Ymwybyddiaeth o Bolisi Canu'r Gloch – Cynradd ac Uwchradd (*Addysg*)
- Ysgolion – Cyffredinol (*Addysg*)
- Manddaliadau (*Amgylchedd*)
- Cynlluniau Adeiladu Ysgolion – Ysgol Glancegin (*Amgylchedd*)
- Tocynnau Mantine Bws (*Amgylchedd*)
- Incwm Meysydd Parcio (*Amgylchedd*)
- Trefniadau Adennill Dyledion (*Cyllid*)
- Budd-daliadau – Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Doc Fictoria (*Economi a Chymuned*)
- Grant Teuluoedd yn Gyntaf (*Plant a Chefnogi Teuluoedd*)
- Grant Cynnig Gofal Plant (*Plant a Chefnogi Teuluoedd*)
- Depos (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Targedau Ailgylchu (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Rhestr Aros Tai (*Tai*)
- Statws Cyflogaeth (YGC)

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 16 Medi 2017 hyd at 17 Tachwedd 2017, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

GWAREDU GWASTRAFF CYFRINACHOL - DEFNYDD O SACHAU COCH A LLARPIWYR CORFFORAETHOL

1. Cefndir

1.1 Yn hanesyddol, mae Cyngor Gwynedd wedi defnyddio gwasanaeth sachau coch Antur Waunfawr i waredu â gwastraff cyfrinachol. Yn ystod 2016, fe wnaeth y Tîm Rheoli Gwybodaeth gylchredeg neges i staff yn egluro'r bwriad i newid y drefn gwaredu gwastraff cyfrinachol, gan leihau'r defnydd o sachau coch a chynyddu'r defnydd a wneir o beiriannau llarpio. Mae'r Polisi Gwaredu Gwastraff Cyfrinachol wedi'i ddiweddarau i egluro y dylid:

- Defnyddio peiriannau llarpio ar gyfer gwaredu gwastraff cyfrinachol achlysurol, nid sachau coch
- Defnyddio'r sachau coch ar gyfer gwaredu swmp o wybodaeth yn unig e.e. symud swyddfa, gwaredu blynyddol

1.2 Mae defnyddio peiriant llarpio yn golygu bod unrhyw wastraff cyfrinachol yn cael ei ddinistrio yn syth. Mae archwiliadau yn y gorffennol wedi adnabod bod rhai swyddfeydd yn cadw sachau coch hanner llawn yn agored a ddim o dan glo, yn ogystal ag enghreifftiau ble mae sachau coch llawn wedi eu selio ond heb eu gwaredu, a hynny am gyfnod annerbyniol o hir ar adegau.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau cydymffurfiaeth ag elfennau o'r Ddeddf Diogelu Data 1998 (a'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol ddaw i rym yn 2018). Roedd yr archwiliad yn ymchwilio i weld os yw defnydd y Cyngor o sachau coch wedi lleihau er mwyn lliniaru'r risg o unigolion anawdurdodedig yn cael mynediad i wybodaeth gyfrinachol, yn deillio o gadw dogfennau mewn sach agored sydd heb ei ddiogelu. Gwnaed hyn drwy wirio'r cyfriflyfr am gostau sachau coch yn ogystal â chynnal archwiliad gweledol o swyddfeydd am sachau coch agored.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Gwiriwyd y cyfriflyfr am daliadau i Antur Waunfawr ar y codau gwariant perthnasol. Fodd bynnag, gwelwyd nad oedd modd gwahaniaethu rhwng gwasanaeth casglu sachau coch a gwasanaethau eraill mewn ffordd ymarferol i'r ymarferiad yma, ond ymddengys bod gwariant ar y cyfan wedi cynyddu yn raddol. Mae hyn yn cyd-fynd â darganfyddiadau yr Uned Wybodaeth sydd o'r farn bod y defnydd o sachau coch wedi cynyddu yn raddol oherwydd symudiadau swyddfeydd diweddar. Er bod cynnydd yn y defnydd o sachau coch, mae eu defnydd ar gyfer symud swyddfeydd yn cyd-fynd â pholisi'r Cyngor.

3.2 Cynhaliwyd archwiliad gweledol o swyddfeydd Pencadlys a Phlas Llanwnda er mwyn adnabod sachau coch agored sydd ddim dan glo. Cynhaliwyd yr archwiliad yma wedi'r hwyr er mwyn adnabod ble cedwir y sachau dros nos. Gwelwyd fod y trefniadau yn briodol yn y rhan helaeth o swyddfeydd ymwelwyd â hwy, ond hefyd darganfuwyd enghreifftiau ble cedwir sachau coch yn agored a ddim dan glo. Ymddengys felly fod rhai swyddfeydd yn gweithredu yn groes i'r Polisi Gwaredu Gwastraff Cyfrinachol. Drwy waredu â gwastraff cyfrinachol dydd i ddydd mewn sachau coch agored yn hytrach na'i llarpio, mae'r Cyngor yn cadw gwybodaeth heb fod angen, mewn sach coch amlwg sy'n datgan yn glir mai gwastraff cyfrinachol sydd o fewn. Dylid nodi nad oes gan y cyhoedd fynediad i unrhyw un o'r lleoliadau yma.

Barn yr Archwiliad

(C) Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau gwaredu gwastraff cyfrinachol drwy sachau coch gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion/twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae'r Uned Wybodaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Cyflwyno darganfyddiadau'r adroddiad yma i'r Grwp 'Senior Information Risk Owner' er mwyn cynhyrchu rhaglen waith i leihau'r risg amlygwyd.

GWEINYDDU COSTAU TEITHIO HUNANWASANAETH CORFFORAETHOL

1. Cefndir

1.1 Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu trefn newydd ble gall gweithwyr sydd â chyfrif TG hawlio unrhyw gostau teithio a chynhaliath drwy system hunanwasanaeth. Fel rhan o'r drefn yma, cyflwynir manylion teithiau ar-lein ac nid oes angen awdurdodiad gan reolwr er mwyn i'r taliad gael ei brosesu, ond mae gan reolwyr y gallu i wrthod ceisiadau os ydynt o'r farn ei fod yn amhriodol neu anghywir. Bwriad y drefn newydd yw lleihau'r baich gweinyddol oedd ynghlwm â'r drefn flaenorol o gwblhau cais bapur oedd angen awdurdodiad rheolwr llinell, ei ardystio gan ddaliwr y gyllideb ac yna ei fewnbynnu gan swyddogion gweinyddol i'r system i gynhyrchu'r taliad.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod proses effeithlon ac effeithiol mewn lle ar gyfer hawlio costau teithio drwy'r system hunanwasanaeth, sy'n lleihau'r baich gweinyddol ac yn cadw risg o golled drwy gamgymeriad neu dwyll i lefelau priodol. Roedd yr archwiliad yn cwmpasu darganfod amllder cynnal gwiriadau gan reolwyr a pha adroddiadau eithriad a gynhyrchir, lefelau trothwy o fewn paramedrau'r system ynghyd â gwirio sampl o geisiadau costau teithio a gyflwynwyd.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Mae'r drefn o gyflwyno ceisiadau drwy hunanwasanaeth yn lleihau'r gwaith gweinyddol yn sylweddol. Mae'r cyfrifoldeb o gynnal gwiriadau yn parhau gyda'r rheolwyr, felly mae'r risg o gamgymeriadau neu dwyll costus yn ddibynnol ar ba mor drylwyr mae'r rheolwyr yn gwirio ceisiadau. Yn yr ystyr yma, nid yw'r drefn wedi newid wrth gymharu â threfniant ceisiadau costau teithio papur, ond bod y drefn newydd yn ddibynnol ar ymrwymiad y rheolwyr i fewngofnodi i'r system Hunanwasanaeth yn fisol i gynnal y gwiriadau. Dylid nodi bod archwiliadau yn y gorffennol wedi darganfod bod y drefn flaenorol oedd yn cynnwys gwiriadau di-ri gan reolwyr heb atal rhai ceisiadau amhriodol rhag cael eu talu. Mae angen cyflawni'r balans cywir er mwyn cael system effeithlon ac effeithiol, ac ymhelaethir isod ar bwyntiau i'w hystyried.

3.1.1 Mae strwythur reolaethol y system hunanwasanaeth yn gysylltiedig â'r system swyddi. Hynny yw, gall ceisiadau swyddogion gael eu gwirio gan y rheolwr llinell sydd wedi ei ddynodi yn y system swyddi yn unig. Fodd bynnag, gwelwyd nad yw'r system swyddi yn gwbl gyfredol ym mhob achos ac felly nid yw rheolwyr yn gallu adolygu ceisiadau eu staff mewn rhai achosion.

3.1.2 Gwelwyd fod paramedrau wedi eu gosod o fewn y system i atal swyddogion rhag hawlio mwy nag uchafswm lwfansau cynhaliath, megis brecwast, swper, gwesty ayyb. Mae'r rheolau mewn perthynas â hawlio am yr uchod yn ymddangos wrth gwblhau y cais e.e. swper "yn daladwy os adra ar ôl 8:30 yr hwyr. Ni ellir hawlio te a swper". Fodd bynnag, ni all y system atal swyddogion rhag hawlio costau yn erbyn y penawdau anghywir er mwyn uchafu'r lwfans ac mae'n ddibynnol ar y rheolwyr i wirio am hyn.

- 3.1.3 Mae'r Gwasanaeth TG yn darparu rhestr o reolwyr sydd heb wirio costau teithio i'r Gwasanaeth Cefnogol, gyda'r bwriad i'r Gwasanaeth Cefnogol gysylltu gyda 10% o'r rheolwyr yma er mwyn holi pam nad ydynt yn cynnal y gwiriadau. Darganfuwyd mai'r atebion cyffredin yw bod y rheolwyr yn mynegi bod ganddynt ffydd a hyder bod eu gweithwyr yn gweithredu'n gywir. Mae'r system yn cynhyrchu e-byst i reolwyr sydd heb ymweld â'r system Hunanwasanaeth i wirio costau teithio yn nodi'r angen "*i chwi wirio costau teithio eich staff yn y system Hunan Wasanaeth cyn y dyddiad rhyddhau*" gan nodi'r dyddiad rhyddhau perthnasol. Yn ogystal, mae neges atgoffa yn ymddangos yn y system.
- 3.1.4 Derbyniwyd adroddiad gan y Gwasanaeth TG oedd yn rhestru'r holl geisiadau wnaethpwyd yn chwarteri 1 a 2 2017/18. Trafodwyd y ceisiadau mwyaf gyda'r Gwasanaeth Cefnogol a darganfuwyd camgymeriadau ble mae cais wedi ei wneud am 600 milltir am daith 60 milltir a chais arall am 360 milltir wedi ei wneud am daith o 36 milltir. Darganfuwyd y gordaliad o 540 milltir gan y swyddog a wnaeth y cais ar ôl derbyn y taliad ond ni ddarganfuwyd y gordaliad o 324 milltir hyd nes yr Archwiliad yma. Dengys felly bod camgymeriadau amlwg yn gallu disgyn drwy'r rhwyd petai rheolwyr ddim yn cynnal gwiriadau.
- 3.1.5 Ar y cyfan, mae'r nodiadau 'Pwrpas a lleoliad y daith' yn edrych yn ddigonol i reolwr allu gwneud penderfyniad os dylid gwrthod cais neu beidio. Mae hyn oherwydd buasai'r rheolwr yn adnabod gwaith y swyddog ac yn deall amgylchiadau'r daith. Fodd bynnag, gwelwyd enghreifftiau o geisiadau cymharol fawr ar gyfer teithio i 'Meeting', 'Ymweliad', 'Arolwg Safle' sydd ddim o gymorth i swyddogion allanol sydd efallai eisieu defnyddio'r system er mwyn adnabod patrymau gyrru e.e. ymarferiad y Cyngor i brisio trefniadau ceir pŵl ar gyfer y Cyngor, neu petai'r Gwasanaeth Cefnogol neu Archwilio Mewnol angen gwirio cywirdeb ceisiadau.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau gweinyddu costau teithio hunanwasanaeth gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Atgyfnerthu'r angen i fanylu ar fanylion pob taith fel gall swyddogion sydd ddim yn gyfarwydd â'r gwasanaeth adnabod y daith a wnaethpwyd gan y swyddog.

**COFNOD O ARIAN PRESWYLLWYR TAN Y MARIAN
(GWAITH ATAL TWYLL AC ATAL LLYGREDIGAETH RHAGWEITHIOL)**

1. Cefndir

1.1 Mae Cartref Tan y Marian, Pwllheli yn darparu gofal i hyd at naw o oedolion iau sydd ag anableddau dysgu. Derbyniwyd cais gan y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant i gynnal archwiliad ar drefniadau gweinyddu arian personol preswylwyr Cartref Tan y Marian.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau rheoli a gweinyddu arian personol preswylwyr y cartref yn briodol, a gwnaethpwyd hynny drwy wirio cofnodion gwariant ac incwm personol o 2014 hyd at y presennol, ynghyd â gwirio bod derbynebaw neu dystiolaeth i gefnogi'r trafodion.

2.2 Cynhaliwyd archwiliad rhaglenedig ar gartref Tan y Marian, dyddiedig Awst 2017, fel rhan o gynllun Archwilio Mewnol 2017/18. Roedd yr archwiliad yma yn cynnwys trefniadau rheoli a gweinyddu arian personol preswylwyr, ond ar sail sampl yn unig.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Derbyniwyd ffurflenni E11 (Cofnod o Arian Preswlydd) y preswylwyr am y cyfnod a fanylir yn y tabl isod.

Preswlydd	Cyfnod
CM	04/11/2015 – 20/02/2017
EDJ	07/07/2015 – 28/03/2017
ML	d/b
AVJ	22/02/2015 – 05/08/2017
LR	28/11/2014 – 10/08/2017
AR	11/10/2014 – 10/08/2017
CR	17/11/2014 – 10/08/2017
SC	02/10/2014 – 08/08/2017
ER	23/08/2014 – 10/08/2017

4.1 Yn ystod Archwiliad rhaglenedig Tan y Marian, detholwyd ar hap sampl o daflenni E11 rhai o'r preswylwyr ar ddiwrnod yr ymweliad. Un o'r preswylwyr yma oedd CM (ynghyd â EDJ a ML). Wrth archwilio'r cyfrifon ar y diwrnod, darganfuwyd nad oedd derbynebaw ar gyfer amryw o wariant yn ystod y cyfnod, heb ystyried y ffaith na welwyd taflen E11 am y cyfnod rhwng 13/02/16 a 17/06/16. Fodd bynnag, yn dilyn trafodaethau pellach fel rhan o'r archwiliad hon, derbyniwyd y daflen E11 am y cyfnod yma, yn ogystal â'r nifer helaeth o dderbynebaw a oedd heb eu cynnwys yn y swp gwreiddiol. O ganlyniad dim ond mân daliadau a oedd heb dderbynebaw yn ogystal â thrafodion o 'Arian i'r Gwystl'.

- 4.2 Gwelwyd ar gyfer y preswylwyr eraill nad oedd derbynebau mewn rhai achosion ond mai mân daliadau roedd y rhain yn bennaf, megis ymweliadau â'r Gwystl ag archebion bwydydd fel 'Take Away'. Fodd bynnag, darganfuwyd ambell enghraifft ble nad oedd derbynneb ar gyfer costau sylweddol. Er enghraifft, nid oedd derbynebau cyflawn ar gyfer un pryniant swmpus ar gyfer 'dillad ayb' preswlydd EDJ am £307.75 (gwelwyd derbynebau am werth hyd at £66.65). Yn ogystal, ymysg y trafodion heb dderbynneb oedd archeb am £43.80 ar gyfer 'Dillad Gwlâu' i'r preswlydd SC.
- 4.3 Mae gan y preswlydd ML y gallu i ofalu am ei arian personol ei hun. Yn wahanol i'r preswylwyr eraill, mae'n cadw ei 'phwrs' ei hun, yn hytrach na mewn cabinet yn swyddfa'r Rheolwraig. O ganlyniad nid oes disgwylid i'r Cartref gadw derbynebau a chofnod cadarn o'i gwariant.

4. Barn yr Archwiliad

- (B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yng ngweinyddiaeth arian personol preswylwyr Cartref Tan y Marian gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau.**

Mae'r gwasanaeth bellach yn gweithredu trefniadau newydd a dengys y dystiolaeth ddiweddaraf o'r sampl bod y rheolaethau wedi tynhau a bod cofnod mwy cyflawn o'r gwariant.

**GRANT GWISG YSGOL
ADDYSG**

1. Cefndir

- 1.1 Mynegir mewn llythyr dyddiedig 25 Mai 2016 “Dyfarnu Cyllid mewn perthynas â Chynllun Grant Gwisg Ysgol Llywodraeth Cymru” ei bod yn ofynnol “*i gyflwyno adroddiadau archwilio bob tair blynedd...Disgwylir i chi gyflwyno’r adroddiad archwilio nesaf ar 30 Medi 2017 sy’n cwmpasu’r grant ar gyfer y blynyddoedd 2014/15, 2015/16 a 2016/17.*”

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod yr hawliadau grant yn gyson ag amodau’r Llywodraeth a’u bod yn cael eu gweithredu’n briodol. Detholwyd sampl o daliadau grant a wnaethpwyd dros y tair blynedd a gwiriwyd bod y rhieni/gwarcheidwaid yn gymwys i’r taliadau. Hefyd, sicrhawyd bod y ffurflenni hawlio wedi eu cwblhau’n gywir ac wedi eu cyflwyno yn unol â’r proffil taliadau.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Darganfuwyd wrth wirio'r system budd-daliadau fod pob unigolyn oedd wedi derbyn lwfans grant gwisg ysgol yn gymwys i’w dderbyn a gwiriwyd bod tystiolaeth briodol yn bodoli i gefnogi’r cais, e.e. tystiolaeth o dderbyn lwfans cymorth a chyflogaeth, cymhorthdal incwm a.y.b. Gwelwyd hefyd bod gwybodaeth ddigonol ar wefan y Cyngor am ddarpariaeth Grant Gwisg Ysgol.
- 3.2 Gwelwyd bod y llythyrau o gynnig wedi eu dychwelyd o fewn yr amserlen ac wedi eu llofnodi gan swyddogion priodol.
- 3.3 Gwelwyd tystiolaeth i gadarnhau bod yr hawliadau gwirioneddol wedi eu cyflwyno yn unol â’r amserlen a bennwyd gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, darganfuwyd yn sgil yr archwiliad bod y Cyngor wedi gor-hawlio £420.00 dros y tair blynedd. Diffinnir hyn fel digwyddiad hysbysadwy Atodlen 2 “*ein bod ni wedi gordalu cyllid i chi*”. Bu i’r Uwch Gyfrifydd gysylltu â swyddog o’r Is-adran Cynllunio Busnes a Llywodraethiant Addysg, Llywodraeth Cymru i fynegi hynny. Derbyniwyd cyfarwyddyd i addasu’r cais ar gyfer 2017/18 i adlewyrchu’r gordaliadau. Bu i’r gordaliadau ddigwydd oherwydd ni roddwyd ystyriaeth i’r ad-daliadau a wnaethpwyd pan baratowyd yr hawliadau.

4. Barn yr Archwiliad

- (B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yng ngweinyddiaeth Grant Gwisg Ysgol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae’r gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu’r canlynol i liniaru’r risg a amlygwyd:**

- Sicrhau bod unrhyw ad-daliadau yn cael eu hystyried pan gyflwynir ceisiadau.

GRANT AMDDIFADEDD DISGYBLION ADDYSG

1. Cefndir

- 1.1 Diben y Grant Amddifadedd Disgyblion (GAD) yw gwella canlyniadau i ddysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a phlant sy'n derbyn gofal. Bwriedir iddo oresgyn y rhwystrau ychwanegol sy'n atal dysgwyr o gefndiroedd difreintiedig rhag cyflawni eu potensial llawn.
- 1.2 Caiff y grant ei ddirprwyo i'r Ysgolion / lleoliadau blynyddoedd cynnar gan eithrio'r elfen 'Plant sy'n Derbyn Gofal' a gaiff ei rheoli yn rhanbarthol gan y Consortiwm Addysg Lleol, sef GwE. Mae GwE hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod yr ysgolion yn cyflawni gofynion y GAD a'u cefnogi i'r perwyl hynny. Cyngor Gwynedd yw Awdurdod Arweiniol y GAD ar ran Awdurdodau Gogledd Cymru.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd cadarnhau cywirdeb 'Tystysgrif y Prif Swyddog Cyllid', sef datganiad o wariant yr Awdurdod ar gyfer grant 2016/17, a chadarnhad bod systemau a rheolaethau mewnol yn eu lle i sicrhau bod y grant yn cael ei ddefnyddio at y dibenion priodol.
- 2.2 Gwnaed hyn drwy ddethol sampl o daliadau Cyngor Gwynedd a GwE ar ffurf anfonebau, siwrneli a chyflogau mewn perthynas â'r gwahanol elfennau o'r grant, gan sicrhau eu bod yn rhesymol ac yn cyd-fynd ag amcanion y grant. Yn ogystal, cadarnhawyd bod y grant wedi ei ddirprwyo'n uniongyrchol i'r ysgolion a bod trefniadau priodol ar gyfer monitro'r grant a hawlio'r cyllid gan Lywodraeth Cymru.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer gweinyddu'r GAD. Cysonwyd y gwariant gyda'r cyfriflyfr a dilynwyd sampl o gostau yn ôl i'w ffynonellau. Gwelwyd o'r sampl o wariant a archwiliwyd ar gyfer yr Uned Blynyddoedd Cynnar, yr Adran Addysg a GwE eu bod yn rhesymol ac yn cyd-fynd ag amcanion y grant. Yn ogystal roedd trefniadau priodol ar gyfer hawlio'r cyllid yn unol ag amodau a thelerau'r grant a gwelwyd bod y swm priodol o'r cyllid wedi ei ddyrannu i'r Awdurdodau a'i ddirprwyo'n uniongyrchol i Ysgolion Gwynedd. Fodd bynnag, gwelwyd bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.
- 3.2.1 Mynega adran 1 o'r llythyr cynnig grant, dyddiedig 23/05/16, bod Llywodraeth Cymru wedi gofyn am ragor o fanylion ac eglurhad pellach am rai agweddau o'r cais am grant er mwyn helpu Llywodraeth Cymru i fonitro'r gwariant yn erbyn y cynllun cymorth. Yn ogystal, mynega Llywodraeth Cymru:
"Gan nad ydym wedi derbyn unrhyw gynigion ar sut mae'r Grant Amddifadedd Disgyblion y Blynyddoedd Cynnar yn cael ei defnyddio, byddwn yn atal y rhan honno o'r grant nes ein bod yn fodlon bod cynlluniau cefnogi priodol yn eu lle."
Derbyniwyd y cynllun diwygiedig ac e-bost, dyddiedig 04/10/2016, yn mynegi *"bod y wybodaeth ychwanegol bellach yn cwrdd â thelerau ac amodau'r grant"*.

- 3.2.2 Mae Atodlen 1 (Y Dibenion) o'r llythyr cynnig grant, dyddiedig 23/05/16, yn nodi:
"8. Byddwch yn sicrhau tryloywder yn nefnydd yr ysgolion, darparwyr y Cyfnod Sylfaen a'r Unedau Cyfeirio Disgyblion o'r Grant drwy gadarnhau y bydd pob ysgol yn darparu ar gyfer rhieni a'r gymuned ehangach fanylion eu dyraniad, sut maent wedi'i ddefnyddio, faint maent wedi'i wario a'i effaith drwy gyhoeddi'r wybodaeth ar-lein. Lle nad oes gan ysgolion, darparwyr y Cyfnod Sylfaen ac Unedau Cyfeirio Disgyblion wefan, byddwch yn ei helpu i ddarparu'r wybodaeth drwy wefan eu hawdurdod lleol neu eu consortiwm, neu fel rhan o'r wybodaeth y bydd yr ysgol yn ei chyhoeddi ar ffurf copi caled."
- Detholwyd sampl o 12 Ysgol er mwyn gwirio bod manylion eu dyraniad GAD, fel y nodir uchod, ar eu gwefan neu ar wefan GwE. Gwelwyd enghreifftiau ar amser yr archwiliad ble nad oedd y wybodaeth ar wefan yr Ysgol, nac ychwaith ar wefan GwE (Ysgol Tryfan, y Gorlan, Ein Harglwyddes). Fodd bynnag, gwelwyd fod y wybodaeth yma bellach ar y wefan.
- 3.2.3 Gwelwyd na lofnodwyd y cais am daliad cyntaf y grant hyd 21/07/16, er bod Atodlen 3 (Proffil Taliadau) y llythyr cynnig yn nodi mai y dyddiad cau ar gyfer hawlio oedd 15/07/2016.

4. Barn yr Archwiliad

- (A) Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yng ngweinyddiaeth y Grant Amddifadedd Disgyblion gan fod rheolaethau mewn lle. Gellir datgan fod y manylion ar y Dystysgrif Archwilio yn gywir.**

GRANT GWELLA ADDYSG AR GYFER YSGOLION ADDYSG

1. Cefndir

1.1 Ar 1af Ebrill 2015 bu i Lywodraeth Cymru gyfuno'r grantiau canlynol mewn un prif grant, a elwir yn Grant Gwella Addysg (GGA):

- Cyfnod Sylfaen
- Llwybrau Dysgu 14-19
- Grant Effeithiolrwydd Ysgolion (GEY)
- Grant y Gymraeg mewn Addysg
- Grant Cyflawniad Lleiafrifoedd Ethnig
- Addysg Plant Sipsiwn a Phlant Teithwyr
- Sefydlu Athrawon Newydd Gymhwysu
- Cynorthwyywyr Addysgu Lefel Uwch
- Ysgolion Arweiniol a Datblygol
- Cefnogaeth i Brofion Darllen a Rhifedd
- Cyllid i Ysgolion Band 4 a 5

1.2 Egwyddor craidd y grant yw bod y mwyafrif helaeth yn cael ei ddefnyddio ar gyfer darpariaeth rheng flaen gydag amodau a thelerau grant 2016-17 yn nodi bod disgwyliad isafswm o 80% o gyfanswm cyllid gros y grant yn cael ei ddyrannu'n uniongyrchol i'r ysgolion. Cyngor Gwynedd yw'r Awdurdod lletyol Grant Gwella Addysg, a GwE sydd yn gyfrifol am sicrhau bod yr ysgolion yn cyflawni gofynion y grant am gefnogi'r ysgolion i'r perwyl hynny.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol ar gyfer gweinyddu Grant Gwella Addysg 2016-17, er mwyn lliniaru risgiau yn unol ag amodau a thelerau'r grant.

2.2 Cadarnhau bod sail i'r ffigyrau a gyflwynir ar ddatganiadau gwariant Cyngor Gwynedd a GwE mewn perthynas â'r grant a dilyn trywydd y ffigyrau i'r cyfriflyfr i gadarnhau eu cywirdeb a'u priodoldeb.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Gwelwyd bod sail gadarn i'r ffigyrau a gofnodwyd ar ddatganiadau gwariant Cyngor Gwynedd a GwE mewn perthynas â'r grant. Dilynwyd sampl o'r ffigyrau yn ôl i gyfriflyfr ariannol y Cyngor, ac fe'u cafwyd yn gywir.

4. Barn yr Archwiliad

(A) Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb yng ngweinyddiaeth y Grant Gwella Addysg ar gyfer Ysgolion gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol sydd mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD YSGOL BRO LLEU

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd bod rheolaethau iechyd a diogelwch da yn bodoli yn Ysgol Bro Lleu ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol.
  - 3.1.1 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol Bro Lleu. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.
  - 3.1.2 Nid oedd asesiad risg ar gyfer coed ar y safle.
  - 3.1.3 Mae gan yr Ysgol Bolisi Diogelwch Tân ond nid oedd ganddynt gopi o Bolisi Diogelwch Tân Corfforaethol y Cyngor, anfonwyd copi ymlaen i sylw'r Pennaeth yn dilyn yr ymweliad.
  - 3.1.4 Roedd yn ymddangos mai ar ôl cyfnodau o wyliau mae'r tapiau a ddefnyddir yn anaml yn cael eu rhedeg yn hytrach nag yn wythnosol.
  - 3.1.5 Nid oedd y fersiynau cyfredol o Gynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella yn yr ysgol, felly anfonwyd copïau ymlaen at sylw'r Pennaeth yn dilyn yr ymweliad.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau iechyd a diogelwch Ysgol Bro Lleu gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Llunio asesiad risg ar gyfer 'Coed ar y safle'.
- Sefydlu trefn o redeg y tapiau a ddefnyddir yn anaml yn wythnosol.

IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD YSGOL PENTREUCHAF

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a legionella yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod Ysgol Pentreuchaf yn cydymffurfio â gofynion Iechyd a Diogelwch ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.
  - 3.1.1 Nid oedd gan yr Ysgol gopi o Bolisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol (2015). Anfonwyd copi o'r polisi ymlaen at y Pennaeth yn dilyn yr ymweliad.
  - 3.1.2 Ni chynhaliwyd unrhyw brofion diogelwch tân ym mis Medi. Cadarnhaodd y Pennaeth mai'r Ofalwraig oedd yn gyfrifol am eu cynnal, ond ei bod yn newydd i'r swydd mis Medi eleni. Cysylltodd gyda'r Uned Datblygu ar gyfer trefnu hyfforddiant ar ei chyfer, ond cadarnhawyd nad oedd hyfforddiant o'r fath ar gael, ac mai dyletswydd y Pennaeth oedd ei hyfforddi. Gan nad oedd y Pennaeth ei hun wedi derbyn hyfforddiant ar sut i gwblhau'r profion, roedd rhaid iddo yn gyntaf ymgyfarwyddo ei hun gyda'r prosesau, cyn mynd ati i hyfforddi'r Ofalwraig newydd. O'r herwydd, ni chynhaliwyd unrhyw brofion tan fis Hydref. Gwelwyd fod y profion yn cael eu cynnal yn rheolaidd o hynny ymlaen.
  - 3.1.3 Nid oes cofnod yn cael ei gadw o brofion llwybrau dianc. Cadarnhaodd y Pennaeth fod y rhain yn cael eu cynnal yn ddyddiol ond nad oeddynt yn cael eu cofnodi.
  - 3.1.4 Nid oes prawf legionella wedi ei gynnal ers mis Gorffennaf. Roedd y Pennaeth yn ymwybodol o hyn ac am drefnu i'r Ofalwraig newydd eu cynnal yn dilyn yr ymweliad.

- 3.1.5 Nid oedd llyfr HS11 yn yr ysgol ar gyfer adrodd ar ddamweiniau. Dywedodd y Pennaeth nad oedd wedi derbyn y llyfr, gan barhau i ddefnyddio'r hen ffurflenni. Cadarnhaodd y Swyddog Iechyd Diogelwch Ysgolion y byddai llyfr newydd yn cael ei anfon i'r ysgol yn syth.
- 3.1.6 Gwelwyd nad oedd pob damwain wedi ei gofnodi yn llyfr damweiniau difrifol yr ysgol i'w weld ar fasdata Iechyd a Diogelwch. Cadarnhaodd y Pennaeth mai copïau yn unig oedd yn yr ysgol, gyda'r gwreiddiol yn cael eu hanfon i'r adran ar bob achlysur. Derbyniwyd cadarnhad gan yr adran Iechyd a Diogelwch bod ffurflenni HS11 electroneg yn cael eu treialu mewn rhai sefydliadu ar hyn o bryd er mwyn lleihau'r risg o ffurflenni yn cael eu colli yn y post.
- 3.1.7 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol Pentreuchaf. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau Iechyd a Diogelwch yr ysgol, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Pennaeth i atgoffa'r Ofalwraig o'r angen i gynnal a chofnodi profion llwybrau dianc a legionella yn wythnosol.
- Pennaeth i gyfarwyddo ei hun gyda'r Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol a sicrhau bod staff yr ysgol a'r Llywodraethwyr yn ymwybodol ohono ac yn cael cyfle i'w ddarllen.

IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD YSGOL ABERCASEG

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd bod trefniadau Iechyd a Diogelwch da yn bodoli yn Ysgol Abercaseg ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol.
  - 3.1.1 Mae gan yr Ysgol Bolisi Iechyd a Diogelwch, fe'i hadolygwyd diwethaf yng Ngorffennaf 2016. Gwelwyd bod angen diweddarau'r polisi i adlewyrchu'r newidiadau i'r Corff Llywodraethol gan fod unigolion ar yr Is-banel Adeiladau wedi newid ers yr adolygiad diwethaf.
  - 3.1.2 Nid oedd gan yr Ysgol gopi o Bolisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol (2015), anfonwyd copi o'r polisi ymlaen at y Pennaeth yn dilyn yr ymweliad. Yn dilyn rhyddhau'r adroddiad drafft, cafwyd cadarnhad gan y Pennaeth bod y Llywodraethwyr wedi derbyn y polisi.
  - 3.1.3 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol Abercaseg. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.
  - 3.1.4 Gwiriwyd sampl o asesiadau risg yr ysgol er mwyn sicrhau bod ganddynt asesiadau hanfodol/generig sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor a'u bod yn gyfredol. Eglurodd y Pennaeth bod ganddi drefn o wirio ac adolygu'r asesiadau risg gyda staff yr Ysgol a'u bod wedi derbyn sylw yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Fodd bynnag, wrth wirio sampl gwelwyd bod y 'Dyddiad i'w adolygu' wedi ei nodi fel 03/01/17 ar ddau o'r asesiadau sydd yn awgrymu nad oeddynt wedi cael eu hadolygu ers 2016.

- 3.1.5 Nid oedd asesiadau risg ar gyfer trefniadau cymorth cyntaf, coed ar y safle na'r maes parcio. Eglurodd y Pennaeth mai maes parcio ar gyfer staff ac ymwelwyr yn unig ydyw ac nad yw rhieni yn cael ei ddefnyddio. Anfonir llythyr i rieni yn flynyddol yn eu hysbysu i beidio dod ar yr iard gyda'u ceir/defnyddio'r maes parcio. Hefyd, mae staff yn ymwybodol os ydynt yn gweld rhiant ar yr iard/yn y maes parcio bod angen eu hysbysu i beidio ei ddefnyddio. Derbyniwyd cadarnhad gan y Swyddog Iechyd a Diogelwch Ysgolion bod angen asesiad risg ar gyfer y maes parcio gan fod risg sylweddol yn parhau i fod yno.
- 3.1.6 Nid oedd y fersiynau cyfredol o'r polisïau/canllawiau canlynol yn yr ysgol, felly anfonwyd y rhain ymlaen at sylw'r Pennaeth yn dilyn yr ymweliad: Cynllun Rheoli Asbestos a Pholisi Diogelwch Tân. Yn ogystal, anfonwyd rhestr o asesiadau risg hanfodol/generig fel bod modd i'r Pennaeth adnabod asesiadau risg eraill sydd eu hangen yn yr ysgol.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau iechyd a diogelwch Ysgol Abercaseg gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Diweddarau'r Polisi Iechyd a Diogelwch i adlewyrchu'r newidiadau i'r Corff Llywodraethol / Is banel Adeiladau.
- Pennaeth i gyfarwyddo ei hun gyda'r Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol a sicrhau bod staff yr ysgol a'r Llywodraethwyr yn ymwybodol ohono ac yn cael cyfle i'w darllen.
- Adolygu asesiadau risg yn flynyddol.
- Llunio asesiadau risg ar gyfer:
  - (i) coed ar y safle;
  - (ii) maes parcio;
  - (iii) trefniadau cymorth cyntaf.

IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD YSGOL DYFFRYN ARDUDWY

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod trefniadau iechyd a diogelwch yn bodoli yn Ysgol Dyffryn Ardudwy, fodd bynnag, mae angen tynhau ar yr agweddau canlynol er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.
  - 3.1.1 Mae gan yr Ysgol Bolisi Iechyd a Diogelwch sydd yn cael ei adolygu'n flynyddol. Fodd bynnag, cedwir y polisi yn electroneg gan eu bod yn Ysgol werdd, sydd yn golygu nad oes gan staff fynediad ato.
  - 3.1.2 Nid oedd gan yr Ysgol gopi o Bolisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol (2015), anfonwyd copi o'r polisi cyfredol at sylw'r Pennaeth.
  - 3.1.3 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol Dyffryn Ardudwy. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.
  - 3.1.4 Gwiriwyd sampl o asesiadau risg yr ysgol er mwyn sicrhau bod ganddynt asesiadau hanfodol/generig sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor a'u bod yn gyfredol. Gwelwyd bod asesiadau mewn lle ar gyfer pob un o'r risgiau archwiliwyd ond nad oeddynt yn cael eu hadolygu'n flynyddol.
  - 3.1.5 Mynegodd y Pennaeth bryder nad oedd yr Ofalwraig wedi derbyn unrhyw hyfforddiant ynglŷn â sut i gynnal y profion diogelwch tân cyn cychwyn yn ei swydd. Nodir, bod yr Ofalwraig nawr yn ymwybodol o sut i gynnal y profion.
  - 3.1.6 Nid oedd Asesiad Risg Tân yn yr ysgol, cafwyd copi ohono gan swyddog o'r Uned Eiddo yn dilyn yr ymweliad ac fe'i hanfonwyd ymlaen i'r Pennaeth.

- 3.1.7 Nid oedd gan yr Ysgol Gynllun Rheoli Tân, hysbyswyd y Pennaeth o'r angen i gwblhau'r cynllun gyda manylion yr ysgol ac anfonwyd templed cyfredol iddi yn dilyn yr ymweliad.
- 3.1.8 Nid oedd yr holl gyfarpar diogelwch tân wedi ei gofnodi yn y Llyfr Log Tân. Hysbyswyd y Pennaeth o'r angen i wneud hyn yn y Llyfr Log Tân cyfredol.
- 3.1.9 Gwiriwyd y profion diogelwch tân ar ddiwrnod yr ymweliad a gwelwyd nad oedd cofnodion bod profion llwybrau dianc wedi eu cynnal. Dywedodd y Pennaeth bod y llwybrau yn cael eu cadw'n glir ond ymddengys nad oedd prawf wythnosol yn cael ei gynnal. Yn ogystal, roedd y diffoddwyr tân yn cael eu profi yn fisol yn hytrach nag yn wythnosol. Nid oedd yr ysgol yn defnyddio Llyfr Log Tân cyfredol i gofnodi'r profion, hysbyswyd y Pennaeth ohono ac anfonwyd copi yn dilyn yr ymweliad.
- 3.1.10 Wrth wirio'r cofnodion 'Rhedeg Allfa Dŵr a Ddefnyddir yn Anaml' gwelwyd bod y prawf diwethaf wedi ei gynnal bythefnos a hanner yn ôl yn hytrach nag yn wythnosol.
- 3.1.11 Mae gan yr ysgol drefniadau mewn lle ar gyfer cofnodi damweiniau/anafiadau. Mae gan dri aelod o staff gymhwyster cymorth cyntaf ac maent yn hysbysu rhieni/gwarcheidwaid o ddigwyddiad. Ar gyfer damweiniau mwy difrifol i ddisgyblion mae'r ysgol yn defnyddio ffurflenni 'Adrodd am ddamwain neu ddigwyddiad sy'n achos i fân anafiadau difrifol i Ddisgybl' ac yn defnyddio'r llyfr HS11 (2004) ar gyfer staff i adrodd i'r Uned Iechyd a Diogelwch. Eglurwyd bod y ffurflenni yma wedi dyddio bellach a bod angen defnyddio'r 'Llyfr Cofnodi Damweiniau, Afiechyd, Digwyddiad Peryglus neu Ddigwyddiad Treisgar' HS11 (2014) i gofnodi unrhyw ddamweiniau/digwyddiadau o hyn ymlaen. Roedd llyfr HS11 (2014) ynghyd â chanllawiau eisoes yn yr ysgol.
- 3.1.12 Nid oedd y fersiwn gyfredol o'r Cynllun Rheoli Asbestos yn yr ysgol, felly anfonwyd copi ohono yn dilyn yr ymweliad. Yn ogystal, anfonwyd rhestr asesiadau risg hanfodol/generig fel bod modd i'r Pennaeth adnabod asesiadau risg eraill sydd eu hangen eu cynnal yn yr ysgol.

4. Barn yr Archwiliad

(C) Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau iechyd a diogelwch Ysgol Dyffryn Ardudwy gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau bod Polisi Iechyd a Diogelwch yr Ysgol ar gael i staff a'u bod yn ei ddarllen a'i ddeall.
- Pennaeth i gyfarwyddo ei hun gyda'r Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol a sicrhau bod staff yr ysgol a'r Llywodraethwyr yn ymwybodol ohono ac yn cael cyfle i'w darllen.
- Adolygu asesiadau risg yn flynyddol.
- Pennaeth i gyfarwyddo ei hun gyda'r Asesiad Risg Tân a'i roi yn y bocs glas.
- Pennaeth i gwblhau'r Cynllun Rheoli Tân a'i roi yn y bocs glas.
- Cofnodi lleoliadau'r gyfarpar diogelwch tân yn y Llyfr Log Tân cyfredol.
- Pennaeth i hysbysu'r Ofalwraig i gynnal a chofnodi profion diffoddwyr tân a llwybrau dianc yn wythnosol.
- Pennaeth i atgoffa'r Ofalwraig o'r angen i gynnal a chofnodi'r profion rhedeg tapiau dŵr yn wythnosol.
- Defnyddio'r 'Llyfr Cofnodi Damweiniau, Afiechyd, Digwyddiad Peryglus neu Ddigwyddiad Treisgar' HS11 (2014) o hyn ymlaen.

**IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD
YSGOL O M EDWARDS**

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a legionella yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod Ysgol O M Edwards yn cydymffurfio â gofynion Iechyd a Diogelwch ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol i liniaru'r risgiau amlygwyd.
  - 3.1.1 Nid oes prawf llwybrau dianc wedi ei gynnal ers mis Mawrth 2017, ble mae disgwyl iddynt gael eu cynnal yn wythnosol. Cadarnhaodd y Pennaeth fod y llywodraethwyr wedi cytuno i brofi'r rhain yn fisol, ac mai'r ofalwraig sydd yn gyfrifol am eu cynnal. Dywedodd fod yr ofalwraig wedi eu profi yn fisol ers mis Mawrth, ond nad oedd hyn wedi ei gofnodi yn y Llyfr Log Tân. Ychwanegodd fod y llwybrau yn cael eu gwirio yn ddyddiol, gydag unrhyw rwystrau yn cael ei symud, o'r herwydd credir fod profion swyddogol misol yn dderbyniol. Fodd bynnag, cadarnhaodd y Swyddog Iechyd a Diogelwch Ysgolion ei fod yn hanfodol fod y rhain yn cael eu cynnal a'u profi'n wythnosol.
  - 3.1.2 Mae profion larymau tân yn cael eu cynnal yn fisol ble dylid eu cynnal yn wythnosol. Cadarnhaodd y Pennaeth ei bod wedi derbyn cyfarwyddyd gan Swyddog Tân y Sir ei fod yn ddigonol i brofi larymau tân ysgolion cynradd yn fisol. Fodd bynnag, cafwyd gwybod gan y Swyddog Iechyd a Diogelwch Ysgolion ei fod yn hanfodol i rain cael eu profi a'u cofnodi'n wythnosol, yn unol â Deddf Tân 2005.
  - 3.1.3 Gwelwyd nad oedd pob damwain a gofnodwyd ar lyfr HS11 yr ysgol i'w weld ar fas-data Iechyd a Diogelwch. Cadarnhaodd y Pennaeth mai copïau yn unig oedd yn yr ysgol, gyda'r gwreiddiol yn cael eu hanfon i'r adran o fewn 24 awr i'r digwyddiad ar bob achlysur. Derbyniwyd cadarnhad gan yr adran Iechyd a Diogelwch bod ffurflenni HS11 electroneg yn cael eu treialu mewn rhai sefydliadu ar hyn o bryd er mwyn lleihau'r risg o ffurflenni yn cael eu colli yn y post.

3.1.4 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol O M Edwards. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau iechyd a diogelwch Ysgol O M Edwards gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Pennaeth i atgoffa'r Ofalwraig o'r angen i gynnal a chofnodi profion llwybrau dianc a larymau tân yn wythnosol.

IECHYD A DIOGELWCH – CYNRADD YSGOL LLANYSTUMDWY

1. Cefndir

- 1.1 Mae dyletswydd ar bob ysgol o fewn yr awdurdod i gydymffurfio â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae dyletswydd benodol ar ysgolion i baratoi polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig.
- 1.2 Yng Nghyngor Gwynedd, mae'r dyletswyddau ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch, risgiau tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu gosod allan yn y Polisi Iechyd, Diogelwch & Lles Corfforaethol 2015, Polisi Diogelwch Tân & Cynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella gyda rhai dyletswyddau allweddol yn cael eu gosod ar reolwyr safle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod Ysgolion Cynradd Gwynedd yn ymwybodol o'u dyletswyddau yn unol â Chynllun Rheoli Tân, Asbestos a Legionella y Cyngor a bod rheolwyr safle yn ymgymryd â'u dyletswyddau yn briodol.
- 2.2 Yn ystod yr archwiliad detholwyd sampl o Ysgolion Cynradd Gwynedd i'w harchwilio. Bu i'r Gwasanaeth Archwilio ymweld â'r ysgolion i gynnal gwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Iechyd a Diogelwch a bod ymwybyddiaeth o ddyletswyddau. Roedd yr archwiliad yn cynnwys gwirio bod profion diogelwch tân, asbestos a chlefyd y lleng filwyr yn cael eu cwblhau'n rheolaidd gyda chofnodion digonol yn cael eu cadw.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod Ysgol Llanystumdwy yn cydymffurfio â gofynion Iechyd a Diogelwch ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.
  - 3.1.1 Mae gan yr Ysgol Bolisi Iechyd a Diogelwch, fe fabwysiadwyd y polisi yn 2011 ond nid yw'r polisi wedi cael ei hadolygu ers hynny. Roedd y Pennaeth yn ymwybodol o'r angen i adolygu'r polisi a dywedodd ei fod yn fwriad ei roi ar agenda cyfarfod y Corff Llywodraethol nesaf fydd yn cael ei gynnal ddiwedd y tymor.
  - 3.1.2 Nid oedd gan yr Ysgol gopi o'r Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol (2015), anfonwyd copi o'r polisi ymlaen at sylw'r Pennaeth yn dilyn yr ymweliad.
  - 3.1.3 Nid yw'r Pennaeth wedi mynychu hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel, mae hyn yn ddiffyg cyffredinol i holl ysgolion Gwynedd, ac nid yw'n adlewyrchiad o ddiffyg rheolaethol penodol Ysgol Llanystumdwy. Mae trefniadau bellach ar waith gan yr Adran Addysg i sicrhau bod pob Pennaeth cynradd yn derbyn yr hyfforddiant yma.
  - 3.1.4 Gwiriwyd sampl o asesiadau risg yr ysgol er mwyn sicrhau bod ganddynt asesiadau hanfodol/generig sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor a'u bod yn gyfredol. Gwelwyd bod asesiadau mewn lle ar gyfer rhai o'r risgiau a'u bod yn gyfredol. Nododd y Pennaeth mai bob tair blynedd mae'r asesiadau yn cael eu hadolygu ond hysbyswyd bod angen eu hadolygu'n flynyddol.

- 3.1.5 Nid oedd asesiadau risg ar gyfer trefniadau cymorth cyntaf, coed ar y safle na'r maes parcio. Eglurodd y Pennaeth mai maes parcio ar gyfer staff yn unig ydyw, ac nad yw rhieni yn cael ei ddefnyddio ac ni chaiff disgyblion ei ddefnyddio i gael mynediad i'r safle. Derbyniwyd cadarnhad gan y Swyddog Iechyd a Diogelwch Ysgolion bod angen asesiad risg ar gyfer y maes parcio gan fod risg sylweddol yn parhau i fod yno. Yn ystod cyfnod ymgynghori'r adroddiad drafft derbyniwyd asesiadau risg ar gyfer y 3 maes yma sef, trefniadau cymorth cyntaf, maes parcio a choed ar y safle.
- 3.1.6 Roedd swyddog o gwmni 'Severn Trent' wedi ymweld â'r Ysgol fore'r ymweliad ond nid oeddynt wedi arwyddo i mewn ar y 'Cofnod Mewn/Allan Adeilad'. Hysbyswyd y Pennaeth o hyn, roedd yn ymwybodol o'r pwysigrwydd i gofnodi mewn/allan.
- 3.1.7 Nid oedd yr holl gyfarpar diogelwch tân wedi ei gofnodi yn y Llyfr Log Tân. Hysbyswyd y Pennaeth o'r angen i wneud hyn yn y Llyfr Log Tân cyfredol ym mocs glas yr Ysgol.
- 3.1.8 Gwiriwyd y profion diogelwch tân ar ddiwrnod yr ymweliad a gwelwyd nad oedd cofnodion bod y profion goleuadau argyfwng, diffoddwyr tân na llwybrau dianc wedi eu cynnal. Dywedodd y Pennaeth bod pawb yn ymwybodol o'r angen i gadw'r llwybrau dianc yn glir ond ymddengys nad oedd profion wythnosol yn cael eu cynnal. Yn ogystal, ni welwyd log bod y tapiau yn cael eu rhedeg, yr Ofalwraig sydd yn gyfrifol am wneud hyn ar ôl cyfnod o wyliau. Mae'r Pennaeth wedi llunio rhestr wirio ar gyfer yr Ofalwraig sydd yn cynnwys cynnal y profion diogelwch tân yma a rhedeg y tapiau ar ôl cyfnod o wyliau.
- 3.1.9 Mae gan yr ysgol drefniadau mewn lle ar gyfer cofnodi damweiniau/anafiadau. Mae gan ddau aelod o staff gymhwyster cymorth cyntaf ac maent yn hysbysu rhieni/gwarcheidwaid petai ddigwyddiad. Ar gyfer damweiniau mwy difrifol mae'r ysgol yn defnyddio ffurflenni 'Adrodd am ddamwain neu ddigwyddiad sy'n achos i fân anafiadau difrifol i Ddisgybl' neu lyfr HS11 (2004) i adrodd i'r Uned Iechyd a Diogelwch. Eglurwyd bod y ffurflenni yma wedi dyddio bellach a bod angen defnyddio'r 'Llyfr Cofnodi Damweiniau, Afiechyd, Digwyddiad Peryglus neu Ddigwyddiad Treisgar' HS11 (2014) i gofnodi unrhyw ddamweiniau/digwyddiadau o hyn ymlaen. Roedd llyfr HS11 (2014) ynghyd a chanllawiau eisoes yn yr ysgol.
- 3.1.10 Nid oedd y fersiynau cyfredol o'r polisïau/canllawiau canlynol yn yr ysgol, felly anfonwyd y rhain ymlaen at sylw'r Pennaeth yn dilyn yr ymweliad: Cynllun Rheoli Asbestos a Chynllun Rheoli Legionella. Yn ogystal, anfonwyd rhestr asesiadau risg hanfodol/generig fel bod modd i'r Pennaeth adnabod asesiadau risg eraill sydd eu hangen yn yr ysgol.

4. **Barn yr Archwiliad**

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau iechyd a diogelwch Ysgol Llanystumdwy gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pennaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Adolygu Polisi Iechyd a Diogelwch yr Ysgol yng nghyfarfod nesaf y Corff Llywodraethu.
- Pennaeth i gyfarwyddo ei hun gyda'r Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol a sicrhau bod staff yr ysgol a'r Llywodraethwyr yn ymwybodol ohono ac yn cael cyfle i'w darllen.
- Cofnodi lleoliadau'r cyfarpar diogelwch tân yn y Llyfr Log Tân cyfredol.
- Defnyddio'r 'Llyfr Cofnodi Damweiniau, Afiechyd, Digwyddiad Peryglus neu Ddigwyddiad Treisgar' HS11 (2014) o hyn ymlaen.

**STORIEL, BANGOR – YMWELIAD DI-RYBUDD
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 STORIEL yw'r enw newydd ar amgueddfa ac Oriel Gwynedd. Ceir mynediad i gasgliadau Prifysgol Bangor, STORIEL a Phlas yr Esgob. Yn dilyn buddsoddiad diweddar mae nifer o gyfleusterau newydd ar gael yn STORIEL.

- Oriellau Celf ac Arddangosfeydd Amgueddfaol.
- Gofod Arddangosfeydd Cymunedol
- Siop a Caffi Seibiant
- Ystafell Ddysgu ac Ystafelloedd Cyfarfod i'w llogi.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd cynnal ymweliad dirybudd i gadarnhau bod yr arian yn y gofrestr arian yn cyd-fynd â'r swm a ddisgwyllir. Yn ychwanegol gwiriwyd fod yr artistiaid yn derbyn y swm cywir yn dilyn gwerthiant o'u nwyddau a bod y comisiwn o 30% ar bob gwerthiant sy'n ddyledus i'r Storiell wedi ei hawlio a'i gyfrifo yn gywir yng nghyfrifon y Cyngor. Ymwelwyd â'r STORIEL prynhawn yr 8fed o Dachwedd, 2017.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Darganfuwyd ar ddiwrnod yr archwiliad bod yna ormod o arian yn y gofrestr arian o £12.60. Mae'r swm hwn wedi ei gario drosodd gan y derbynnydd yn ddyddiol ers y 31/10/2017, yn dilyn iddi ddychwelyd i'w gwaith ar ôl cyfnod o salwch. Nid oedd esboniad pendant dros y camgymeriad yma. Mae'r drefn arferol yn gofyn i'r derbynnydd hysbysu'r Cydlynnydd Amgueddfa a Gwirfoddoli, ond yn yr achos hwn nid oedd y swyddog yn ymwybodol o'r gwahaniaeth. Cred y Cydlynnydd Amgueddfa a Gwirfoddoli mai'r tebygolrwydd oedd bod yr arian wedi ei gymryd gan y cwsmer, ond heb gael ei rhoi drwy'r gofrestr arian. Cadarnhaodd ei bod am geisio datrys y rheswm dros y gwahaniaeth drwy ymchwilio drwy'r cofnodion gwerthu (cofnod o bob gwerthiant sydd wedi ei nodi mewn dyddiadur wrth y dderbynfa).

3.2 Gwelir bod cofnod o bob gwerthiant i bob artist yn cael ei nodi ar daflen benodol yn STORIEL. Mae hwn yn cael ei anfon yn fisol i swyddogion yn yr Archifdy er mwyn gweithrediad h.y. i dalu'r swm cywir sy'n ddyladwy i'r artistiaid ac i'r Cyngor hawlio'r comisiwn o 30% yn gywir yn y cyfrifon. Gwelir bod yr incwm gwreiddiol yn cael ei dalu i god SD999 SD51 neu 81 (cod dal) yn y cyfrifon, ac yna mae addasiad misol i'w gofnodi yn y cod refeniw cywir. Gwiriwyd sampl o 17 a darganfuwyd bod yr artist wedi ei dalu yn gywir a bod y comisiwn 30% a'r TAW wedi ei gyfrifo yn gywir yn y cyfrifon.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn y STORIEL, Bangor gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Cydlynnydd Amgueddfa a Gwirfoddoli wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Ymchwilio i'r rheswm dros ormod o arian yn y gofrestr arian a gwneud yr addasiad cywir.

**PWLL NOFIO BRO FFESTINIOG
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 Mae Canolfannau Hamdden a Phyllau Nofio Cyngor Gwynedd yn rhan o wasanaeth Cymunedau Iach, o fewn yr Adran Economi a Chymuned. Mae 4 Rheolwr Ardal yn gyfrifol am reoli'r Canolfannau sydd dan reolaeth yr Awdurdod.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu yn y Pwll Nofio er mwyn rheoli a lliniaru risgiau'n briodol, ac i sicrhau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a deddfau perthnasol eraill.
- 2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o 4 Canolfan Hamdden neu Bwll Nofio gan ymweld â hwy yn ddirybudd er mwyn sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer rheoli amrywiol risgiau a allai fodoli yn y meysydd casglu incwm, rheolaeth gyllidebol, caffael a storio nwyddau, ac iechyd a diogelwch.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod rheolaethau mewnol priodol ym Mhwll Nofio Bro Ffestiniog, ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.
- 3.1.1 Defnyddir y cyfrif gwarged/diffyg pan nad yw'r arian a gyflwynir i'r banc yn cysoni gyda'r darlleniadau'r til. Gwelwyd un enghraifft ble roedd gwahaniaeth sylweddol o £76 ar TR34cc (cardiau credyd), a bod hefyd defnydd anghywir o'r codau incwm. Ymddengys mai camgymeriad oedd hwn ond cytunodd yr Is-Reolwr y buasai'n fuddiol i drafod ac atgyfnerthu'r drefn gyda'r staff.
- 3.1.2 Mae cabinet dan glo yn y Dderbynfa yn cynnwys nifer o ddogfennau gweinyddol gwahanol. Fodd bynnag, dim ond yr Is-Reolwr Ardal ac un o'r Rheolwyr ar Ddyletswydd sydd gydag allwedd i'r cabinet, ond nid ydynt yn bresennol yn y Pwll pob dydd.
- 3.1.3 Mae'r Pwll Nofio yn rhedeg nifer o adroddiadau yn ddyddiol. Mae'r rhain yn cynnwys adroddiadau POS, 'Cancelled', 'Refund' a 'Log in Log Out' oddi ar Gladstone ynghyd â'r taflenni bancio TR34, TR34cc a Ham 9.2/Ham9.3 am y diwrnod. Am y cyfnod a ddetholwyd yn y sampl, gwelwyd fod pob adroddiad ym mhob 'pecyn diwrnod' wedi eu llofnodi a'u dyddio. Gall rhedeg pob adroddiad yn ddyddiol fod yn waith gweinyddol diangen, ond hefyd gall fod yn gamarweiniol. Hynny yw, mae'r paramedrau caiff eu gosod i mewn i'r system wrth greu adroddiad yn gyfyngedig i'r diwrnod hwnnw, felly ni fydd unrhyw e.e. 'unpaid booking' o'r diwrnod yna yn ymddangos ar adroddiad y diwrnod canlynol, ac felly mae risg bod y ddyled yn cael ei anghofio. Fodd bynnag eglurodd yr Is-Reolwr fod adroddiadau misol hefyd yn cael eu creu er mwyn amlygu achosion perthnasol a chaiff y manylion eu rhannu gyda'r staff.
- 3.1.4 Detholwyd sampl o 3 anfoneb a godwyd gan y Pwll Nofio. Ymddengys bod un anfoneb wedi ei cham-godio (incwm o dros £2k wedi ei godio i'r Pwll Nofio yn hytrach na i god Canolfan Hamdden Glaslyn). Cytunwyd i symud yr arian yma i'r cod incwm cywir.

- 3.1.5 Eglurwyd bod pecynnau debydau uniongyrchol yn cael eu cadw mewn cabinet dan glo cyn eu hanfon at y Swyddog Cefnogi Busnes. Fodd bynnag gwelwyd ffolder 'DD's Nofio' dan y ddesg yn y dderbynfa a oedd yn cynnwys copiâu o'r ffurflenni cais a manylion personol.
- 3.1.6 Yr unig stoc sydd ar werth yn y Pwll Nofio yw nwyddau nofio. Mae'r nwyddau ar wal yn y dderbynfa, ond oherwydd siâp yr ystafell, nid yw'n hawdd i staff sydd tu ôl y cownter i'w gweld. Archwiliwyd cofnodion stoc y nwyddau ond gwelwyd mai cofnodion y storfa yn unig a gaiff eu cadw, ble cofnodir faint o nwyddau a symud o'r storfa i'r dderbynfa, a faint sydd ar ôl yn y storfa. Nid oes cysoniad yn cael ei wneud rhwng adroddiadau incwm a stoc sydd yn y dderbynfa. Golyga hyn bod risg o golli nwyddau drwy ddwyn, ac nid oes modd hawdd o adnabod unrhyw golled o'r fath.
- 3.1.7 Nid oes cofnod yn cael ei gadw o unrhyw eitemau o Eiddo sydd yn werth llai na £100. Er hyn mae'r wybodaeth yn yr IMS yn gamarweiniol gan ei fod yn nodi mai cofnod o eitemau hyd at £100 sydd angen ei gadw.
- 3.1.8 Nid oedd cofnod o ymarferiadau gwacau'r adeilad yn y Bocs Glas yn ystod yr ymweliad. Eglurodd yr Is-Reolwr fod yr ymarferiadau yn cael eu cynnal ond heb eu cofnodi. Yn ogystal, nid yw'r goleuadau argyfwng wedi cael eu profi ers dros flwyddyn. Mae'r Is-Reolwr wedi codi pryder ynglŷn â'r goleuadau argyfwng a goleuadau'r pwll gyda'r Uned Eiddo ond heb dderbyn ymateb.
- 3.1.9 Yn ystod yr ymweliad gwelwyd fod cemegau Polyaluminium Chloride (PAC) dros ben yn bresennol yn y storfa a bod angen trefnu i'w gwaredu neu eu trosglwyddo i Bwll Nofio arall.
- 3.1.10 Disgwylir i holl staff y Cyngor dderbyn y Polisi Diogelu Plant ac Oedolion yn y Ganolfan Bolisi, a chwblhau'r modiwlau 'Amddiffyn a Diogelu Plant', 'Diogelu Oedolion' ac 'Atal' ar y porth e-ddysgu. Mae'r modiwl 'Cam-drin Domestig' hefyd wedi'i ychwanegu yn ddiweddar i'r rhestr angenrheidiol. Derbyniwyd cofrestr o'r staff sydd wedi cwblhau'r modiwlau gan dîm Dysgu a Datblygu a gwelwyd nad yw'r holl staff sydd ar gytundeb wedi cwblhau'r modiwlau i gyd. Nid oedd poster Diogelu yn swyddfa'r Pwll Nofio, ond darparwyd un gan yr Archwilwyr ar ddiwrnod yr ymweliad.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ym Mhwll Nofio Bro Ffestiniog gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r Pwll Nofio wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Trafod y drefn gweinyddu incwm gyda staff y Pwll Nofio.
- Trosglwyddo incwm anfoneb D0025842 i god incwm Canolfan Hamdden Glaslyn.
- Cadw manylion debydau uniongyrchol o dan glo.
- Ymgorffori'r nwyddau sydd ar werth yn y dderbynfa yn y trefniadau cofnodi stoc.
- Addasu'r IMS i nodi bod angen cadw cofnod o unrhyw eitemau o eiddo dros £100.
- Cofnodi'r holl ymarferiadau gwacau'r adeilad, a'u cadw yn y bocsglas.
- Trefnu i waredu cemegau Polyaluminium Chloride (PAC) sydd dros ben yn y storfa neu eu trosglwyddo i Bwll Nofio arall.
- Arddangos poster diogelu a rannwyd ar ddiwrnod yr archwiliad.
- Trefnu i'r holl aelodau staff ar gytundeb i gwblhau hyfforddiant Diogelu Oedolion, Amddiffyn a Diogelu Plant, Atal a Cham-drin Domestig ar y porth e-ddysgu.

**CASGLU GWASTRAFF GARD
PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL**

1. Cefndir

1.1 Yn unol â Strategaeth Wastraff 2010 - 2025 y Cyngor, adolygwyd trefniadau casglu gwastraff gardd y Cyngor er mwyn cyflawni arbedion o £750,000 yn y flwyddyn ariannol 2017/18, drwy gyflwyno ffi am y ddarpariaeth. Mae'r ffi o £33 yn daladwy ers Ionawr 2017 bellach, gyda 8,000 o gasgliadau yn cael eu cynnal yn wythnosol.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol mewn lle wrth reoli a gweinyddu gwasanaeth casglu gwastraff gardd y Cyngor. Er mwyn cyflawni hyn roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio'r wybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd, ceisiadau am wasanaeth, trafodion ariannol, adroddiadau monitro targedau, yn ogystal â chofnodion hyfforddiant.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod rheolaethau mewnol priodol mewn lle ar gyfer rheoli a gweinyddu gwasanaeth casglu gwastraff gardd y Cyngor, ond bod angen tynhau ar yr agweddau canlynol er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.

3.1.1 Mae diffyg cysondeb yn y wybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd. Yn wreiddiol, y bwriad oedd cynnig hyd at 3 bin brown i gwsmeriaid. Fodd bynnag, yn annisgwyl, bu i ddau gwsmer dalu am 4 bin, felly penderfynwyd addasu'r trefniadau gwreiddiol. Er bod sawl ffynhonnell wybodaeth wedi eu haddasu i adlewyrchu hyn, gwelwyd fod y 'Telerau ac Amodau' yn parhau i nodi 3 bin. Roedd y Gwasanaeth eisoes yn ymwybodol o hyn, ac yn y broses o'i gywiro.

3.1.2 Mae ffurflenni "Derbynebaw a Bancio" TR34 yn cael eu hanfon yn hwyr i'r Uned Incwm, yn bennaf o Siopau Gwynedd Dolgellau a Pwllheli. Gwelwyd 1 TR34 allan o sampl o 25 yn cymryd 26 diwrnod i gyrraedd. Er nad yw hyn yn amharu ar wasanaeth y cwsmer, (gan fod eu ceisiadau yn cael eu prosesu wrth dderbyn taliad), golygai fod yr incwm yn hwyr yn cyrraedd y cyfriflyfr. Cadarnhaodd y Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer a Chofrestru y bydd yn hysbysu Siopau Gwynedd i anfon y ffurflenni TR34 i'r Uned Incwm yn wythnosol o hyn ymlaen.

3.1.3 Darganfuwyd nad yw'r pris cywir yn cael ei godi ar gwsmeriaid ym mhob achos. Ar hyn o bryd nid yw CAPITA (system derbyn taliadau cerdyn debyd/credyd) wedi ei integreiddio gyda FFOS (system Priffyrdd). Er bod FFOS yn cadarnhau'r ffi sy'n daladwy wrth wneud cais, cyfrifoldeb yr aelodau staff yw mewnbynnu'r swm cywir yn CAPITA. Gwelwyd enghreifftiau ble roedd y ffi anghywir wedi ei fewnbynnu, yn arwain at golled ariannol i'r Cyngor. O ganlyniad, gwelwyd fod y ffigwr incwm a gynhyrchwyd gan FFOS yn wahanol i'r hyn sydd wedi cyrraedd y cyfriflyfr. Derbyniwyd cadarnhad fod y gwaith technoleg eisoes wedi ei wneud i integreiddio'r ddwy system, a bydd y datrysiad yn cael ei ryddhau i'r system cyn bo hir.

3.1.4 Nid oes gwiriadau o lefelau stoc biniau brown yn cael eu cynnal. Cadarnhaodd y Gwasanaeth Gwastraff a Chomisiynu fod y stoc wedi ei gyfrifo yn ddiweddar ar gyfer cynnal gwiriadau. Byddent yn cael eu cofnodi ar daenlen syml am y tro, ond gobeithir cydweithio gyda TG yn y dyfodol ar gyfer ceisio gwneud hyn drwy FFOS.

- 3.1.5 Ar hyn o bryd, nid oes ffi yn cael ei godi ar gwsmeriaid ble gellid profi eu bod wedi difrodi eu biniau drwy esgeulustod. Cadarnhaodd y bod y mater yma wedi ei gynnwys mewn adroddiad sydd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau maes o law.
- 3.1.6 Nid yw'r aelodau staff yn arwyddo i ddatgan eu bod wedi darllen polisi'r Cyngor ar lwgrwobrwyo. Yn bresennol, yr Arweinyddion Tîm yn unig sydd yn derbyn y Polisi, gan gyfleu'r neges ar lafar i'r gweithlu. Mae bwriad gan y Gwasanaeth i lunio Polisi syml er mwyn ei gylchredeg i'r gweithlu.
- 3.1.7 Nid yw pob aelod o staff wedi derbyn hyfforddiant Codi a Thrin Pwysau. Gwelwyd fod hyfforddiant 37 aelod o staff wedi dod i ben. Fodd bynnag, derbyniwyd cadarnhad fod hyfforddiant wedi ei drefnu ar eu cyfer Tachwedd 2017.
- 3.1.8 Mae'n ofynnol i yrwyr gwblhau datganiad blynyddol sy'n cadarnhau cydymffurfiaeth â pholisïau a rheolaethau'r Cyngor, ond nid yw'r Gwasanaeth yn monitro pryd daw'r datganiadau i ben. Mae sawl datganiad wedi dod i ben oherwydd diffyg monitro. Derbyniwyd cadarnhad fod dyddiadau datganiadau blynyddol yn cael eu cofnodi ar system hunanwasanaeth Fflyd erbyn hyn, sydd yn darparu rhestr o'r gywyr a dyddiadau'r datganiadau blynyddol i'r Rheolwyr Ardal perthnasol ar gyfer eu monitro.
- 3.1.9 Nid yw pob cais am wasanaeth yn cael ei gwblhau o fewn y 5 diwrnod disgwylidig. Wrth wirio sampl o geisiadau, gwelwyd fod 1 wedi cymryd hyd at 35 diwrnod i'w brosesu. Mae ceisiadau yn cael eu labelu yn aflwyddiannus o bryd i'w gilydd oherwydd y rhwystr amser mae FFOS yn ei osod i wneud cais, sy'n golygu nad yw ceisiadau sydd yn cymryd hir i'w cwblhau yn cael eu hanfon i'r Tîm Gweinyddol yng Nghibyn ar gyfer eu prosesu. Mae pob ymdrech yn cael ei wneud i wirio'r ceisiadau newydd am y rhai aflwyddiannus, ond mae rhai yn disgyn drwy'r rhwyd. Gobeithid cyd-weithio gyda TG yn y dyfodol agos i drefnu fod FFOS yn anfon e-bost yn adnabod ceisiadau cyffelyb. Derbyniwyd cadarnhad fod y mater yma ar agenda'r Grŵp Prosiect ar ôl mis Tachwedd.
- 3.1.10 Mae'n ofynnol i yrwyr gwblhau 'taflen gwiriadau dyddiol cerbydau' cyn gyrru unrhyw gerbyd. Gwelwyd nad yw'r rhain yn cael eu cwblhau yn gywir yn ardal Meirionydd.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau rheoli a gweinyddu gwasanaeth casglu gwastraff gardd gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r swyddogion perthnasol wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Addasu'r Telerau ac Amodau er mwyn cadarnhau y gellid archebu hyd at 4 bin brown.
- Sicrhau fod Siopau Gwynedd Pwllheli a Dolgellau yn anfon ffurflenni "Derbynebaw a Bancio" TR34 i'r Uned Incwm yn wythnosol.
- Parhau i weithio gyda TG ar gyfer cyfuno systemau FFOS a CAPITA fel nad oes angen mewnyddu'r ffi daladwy â llaw wrth dderbyn taliad.
- Cadarnhau fod gwiriadau stoc yn cael eu cynnal yn rheolaidd a bod unrhyw anghysondebau yn cael eu hymchwilio.
- Sicrhau fod pob aelod staff yn derbyn arweiniad ar lwgrwobrwyo.
- Parhau i weithio gyda TG er mwyn cael FFOS i amlygu unrhyw geisiadau aflwyddiannus.
- Sicrhau fod y gwiriadau disgwylidig yn cael eu cwblhau a'u cofnodi'n gywir ar daflenni 'gwiriadau dyddiol cerbydau'.